

δικασθέντος εἰς θάνατον καὶ μεγάλην χρηματικήν ποινήν. Μετὰ τοῦ Γαριβαλδή ήτο στενότατα συνδεδεμένος, εἰς δλα δὲ τὰ πατριωτικὰ κινήματα τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρὸς ἐλάμβανεν δὲ Καΐρολης ἐνεργὸν μέρος. Ὑπὸ τὸν Γαριβαλδῆν ὡσαύτως μετέσχε τοῦ κατὰ τῆς Αὐστρίας πολέμου ἐν ἔτει 1859, κατὰ δὲ τὸ 1860 ὡς λοχαγὸς τοῦ ἑβδόμου λόχου των Χιλίων ἐν Καταλασίᾳ ἔλαβε χαλεπώτατον τραύμα εἰς τὰ σκέλη.

Τὸ κοινοβουλευτικὸν στάδιον τοῦ Καΐρολι ἥρξατο ἀπὸ τοῦ 1860, δὲ ἐξελέγη ἀντιπρόσωπος τῆς γενεθλίου αὐτοῦ πολεως Παβίας ἐν τῇ πρώτῃ ἵταλικῇ βουλῇ. Ἐπὶ βάκτρων ἐρειδόμενος εἰσῆλθεν εἰς τὴν βουλὴν ὑπὸ τὰς ἐνθουσιώδεις ἐπευφημίας ἀπάντων τῶν συναδέλφων του. Ἀλλ' ἐπειδὴ ήτο φύσει εὐγενέστατος καὶ δύολογουμένως πρότυπον ἀβρότητος δὲν ἥρεσκετο εἰς τὸ κοινοβουλευτικὸν στάδιον, ὡς συμπαρασύρον εἰς κύκεώνα παθῶν, μὴ συμβιβαζόμενον πρὸς τὸν χαρακτῆρά

τὸν· διὰ τοῦτο ὑπὸ φιλοπατρίας μόνον παρακινηθεὶς ἀνέλαβεν ἐν ἔτει 1867 τὴν ἀντιπροσεδρίαν τῆς βουλῆς ὡς ἀρχηγὸς τῆς ἀντιπολιτεύσεως, εἰς δὲ μερίδα καὶ διετέλεσε πιστὸς μέχρι τῆς τελευταίας του στιγμῆς. Τῷ 1878 πρόεδρος ὢν τῆς βουλῆς ἐκλήθη ἐπὶ τὴν πρωθυπουργίαν ἔνθα πάρεμεινεν ἐπ' ὅλιγον μόνον. Τὸν Ιούλιον τοῦ 1879 πάλιν ἀνῆλθεν εἰς τὸ ἀνώτατον τῆς πολιτείας ἀξιώματα, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἡττηθεὶς ἐπεισ κατὰ μάρτιον τοῦ 1881 ὑπὸ τὴν πραγήν σύμπαντος τοῦ ἴταλικοῦ λαοῦ, ἀμαρτίας ἐγνώσθη ἡ ὑπὸ τῶν Γάλλων κατάληψις τῆς Τύνιδος. Ως κοινοβουλευτικὸς ῥήτωρ δὲ Καΐρολης διεκρίθη διά τε τὸ ὄφος τῶν ἰδεῶν του καὶ τὴν θερμὴν εὐγλωττίαν του.

Οἱ θάνατος τοῦ διασήμου τούτου ἀνδρὸς καὶ ἐν Ἑλλάδι παρήγαγε βαθεῖαν συγκίνησιν εἰς πάντας τοὺς γινώσκοντας αὐτὸν ὡς ἕνα τῶν ἀκραίφων φιλελλήνων, τῶν πιστευόντων ἀκραδάντως ἐπὶ τὸ μέλλον τῆς ἡμετέρας χώρας.

ΑΙ ΝΕΩΤΑΤΑΙ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΑΡΕΩΣ.

Ἐκ τῶν οὐρανίων σωμάτων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸ ἡμέτερον ἡλιακὸν σύστημα τὸ πλεῖστον ἡμῶν ἐνδιαφέρον προσελκύουσι τὰ πρὸς τὴν ἡμετέραν γῆν πλησιέστατα καὶ συγγενέστατα, τοῦτ' ἐστιν οἱ πλανῆται. Ἐκ τούτων δὲ πάλιν δὲ Ἀρης ἀπασχολεῖ ἀπό τὸν τοῦ ἡδη χρόνου τὴν μεγίστην προσοχὴν πάντων τῶν ἐξερευνητῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν φίλων τῆς ἀστρονομίας ἔνεκα τῶν καταπληκτικῶν ἀνακαλύψεων, τῶν γενομένων ἐσχάτως ἐπὶ τοῦ θαυμασίου τούτου πλανήτου, τοῦ δόπιου ὡς γνωστὸν ἡ τροχιὰ περιβάλλει ἀμέσως τὴν τροχιὰν τῆς γῆς.

Ἄν παρατηρήσωμεν ἐν ὅρῳ νυκτὸς μετὰ προσοχῆς τὸν ἀστερόεντα οὐρανόν, θὰ προσελκύσῃ τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἀστήρ τις ἰδιαίζοντως λαμπρὸς καὶ ὑπέρυθρον φῶς ἀπαστράπτων. Οἱ ἀστήρες οὗτοι εἰνεὶ δὲ πλανήτης Ἀρης, δοτις ἀν τύχῃ να εὑρεθῆ ἐν καταλλήλῳ θέσει πρὸς τὴν γῆν φαίνεται ἡμῖν ἔνεκα τῆς σχετικῶς μικρᾶς αὐτοῦ ἀποστάσεως ἐκτάκτως λαμπρός, λαμπρότερος τοῦ Διὸς καὶ πολλῷ λαμπρότερος τοῦ Σειρίου, τοῦ λαμπροτάτου τῶν ἡμετέρων ἀπλανῶν ἀστέρων.

Οἱ ἀστρονόμοι ὑπελόγισαν ὅτι δὲ Ἀρης εἶναι πολὺ μικρότερος τῆς ἡμετέρας γῆς, διότι ἡ διάμετρος αὐτοῦ κατὰ τοὺς νεωτάτους ὑπολογισμοὺς τοῦ ἀστρονόμου Hartwig εἴνε μόλις 6735 χιλιομέτρων, οὕτως ὥστε ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ ἴσουται πρὸς τὰ $\frac{3}{10}$ περίπου τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Πρὸς τούτους δὲ δὲ Ἀρης συνίσταται ἐξ ὀλικοῦ πολὺ ἀραιοτέρου ἡ ἡ γηίνη σφαῖρα, διότι ἡ ἀποτελοῦσσα αὐτῶν μάζα ἔχει πυκνότητα ἵσην περίπου πρὸς τὰ $\frac{3}{4}$ τῆς πυκνότητος τῆς γηίνης μάζης, ἡ δὲ ἐλκτικὴ αὐτοῦ δύναμις εἴνε ἵση πρὸς τὰ $\frac{2}{5}$ τῆς τοῦ ἡμετέρου πλανήτου, οὕτως ὥστε πάντα τὰ σώματα ἐπὶ τοῦ Ἀρεως ἔχουσι βάρος μικρότερον τοῦ ἡμίσεως ἡ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν ἀλλαῖς λέξεσι σῶμά τι, ζυγίζον ἐπὶ τῆς γῆς 5 λίτρας, ἐπὶ τοῦ Ἀρεως ζυγίζει μόνον 2 λίτρας. Τούνατίον δὲ αἱ ἡμέραι ἐπὶ τοῦ Ἀρεως ἔχουσι τὴν αὐτὴν σχεδὸν διάρκειαν ἢν καὶ παρ' ἡμῖν, διότι δὲ Ἀρης ἐκτελεῖ ἐκάστην περὶ τὸν ἀξονά του περιστροφὴν ἐν διαστήματι 24 ὥρων καὶ 37 πρωτολέπτων. Ἐπειδὴ δὲ δὲ πλανήτης οὗτος ἀπέχει τοῦ ἡλίου περισσότερον ἡ ἡ γῆ καὶ ἐπομένως ἡ τροχιὰ του εἴνε μεγαλητέρα, ἔννοεῖται οἰκοθεν ὅτι καὶ τὸ ἔτος τοῦ Ἀρεως εἴνε μικρότερον, σχεδὸν διπλάσιον τοῦ ἡμετέρου, ἡτοι ἀκριβέστερον εἰπεῖν διαρκεῖ 686 ἡμέρας 23 ὥρας καὶ 30 πρωτό-

λεπτα. Ή ἀπόστασις τοῦ Ἀρεως ἀπὸ τοῦ ἡλίου εἴνε κατὰ μέσον 390 $226\frac{1}{4}$ ἑκατομμυρίων χιλιομέτρων. Αν λάβωμεν ὑπὸ δψει πάντα τὰ ἀνωτέρω, καὶ ἀναλογισθῶμεν πρὸς τούτους ὅτι δὲ ἀξιών τῆς καθημερινῆς περιστροφῆς τοῦ Ἀρεως εἶναι πολὺ πλαγιώτερος ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἡλιον ἡ δὲ ἀξιών τῆς γῆς, συμπεραίνομεν ὅτι καὶ ἡ θερμοκρασία, ἡ ἐπαλλαγὴ τῶν ὥρων τοῦ ἔτους καὶ ἡ διάρκεια αὐτῶν καὶ ἐν γένει πάντα τὰ ἐν τῷ Ἀρει συμβαίνοντα εἶναι πολὺ διάφορα ἡ ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου πλανήτου. Τοιουτορόπως λαμβάνομεν ἀμυδράν τινα καὶ γενικὴν ἴδεαν περὶ τοῦ Ἀρεως.

Άλλ' ἀκριβεστέραν γνῶσιν τοῦ διάμυκασίου τούτου πλανήτου λαμβάνομεν μόλις διὰ τῶν παραδοξοτότων ἀνακαλύψεων, αἵτινες ἐγένοντο κατὰ τοὺς νεωτάτους τούτους χρόνους τῆς βοηθείας γιγαντιάων τηλεσκοπίων. Πρὶν δὲ δύμας περιγράψωμεν τὰς νεωτάτας ταύτας ἀνακαλύψεις, διεθίλομεν πρότερον πρὸς ἀκριβεστέραν αὐτῶν κατάληψιν νὰ ἀναφέρωμεν διὰ βραχέων τὰς προηγουμένων ἐπὶ τοῦ Ἀρεως γενομένας παρατηρήσεις.

Ἄπὸ πολλοῦ ἡδη χρόνου δὲ παράδοξος οὗτος ἀστήρ προσείλκυεν ἐφ' ἑαυτὸν τὴν μεγίστην προσοχὴν τῶν ἀστρονόμων. Ἐν ἔτει 1659 δὲ διύσημος ἀστρονόμος Huygens ἀνεκάλυψε διὰ τοῦ διότος τοῦ ἴδιου κατασκευασθέντος τηλεσκοπίου σκοτεινήν τινα κηλίδα βαθυμηδὸν προχωροῦσαν ἐπὶ τοῦ δίσκου τοῦ Ἀρεως καὶ μεταβάλλουσαν διηνεκῶς τὴν θέσιν τῆς. Ἐκ τῆς περιοδικῆς παρατηρηθείσης, κανονικότητος τοῦ φαινομένου τούτου συνεπέρανεν ὃ ἐν λόγῳ ἀστρονόμος ὅτι δὲ Ἀρης στρέφεται περὶ ἑαυτὸν καὶ ὅτι ἡ διφεύσσα ἔκεινη κηλίς εἶναι μόνυμος καὶ ἀμετακίνητος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ. Ὅτε δὲ πεντήκοντα ἔτη μετὰ ταῦτα ἀνεκάλυψθη ὑπὸ τοῦ Μαράλδη λευκή τις κηλίς παρὰ τὸ βόρειον ἄκρον τοῦ δίσκου τοῦ Ἀρεως, βραδύτερον δὲ δύμοις κηλίς παρὰ τὸ νότιον αὐτοῦ ἄκρον, οἱ ἀστρονόμοι ἐξέφρασαν τὴν γηίνην ὅτι τὰ φαινόμενα ταῦτα βασίζονται ἵσως ἐπὶ τῶν αὐτῶν αἵτινων, ἐφ' ὃν καὶ δὲ σχηματισμὸς τῶν παγωμένων θαλασσῶν παρὰ τοὺς πόλους τῆς γηίνης σφαίρας. Ἡ εἰκασία αὐτη ἐπεκυρώθη βραδύτερον διὰ τῶν ἐμβριθεστάτων παρατηρήσεων τοῦ μεγάλου ἀστρονόμου Γουλιέλμου "Ερσχελ (William Herschel), δοτις κατώρθωσε ν' ἀποδείξῃ ὅτι οἱ πόλοι τοῦ ἀξονος τοῦ Ἀρεως συμπίπτουσιν ἀκριβῶς μὲ τὰ

κέντρα τῶν λευκῶν ἔκεινων κηλίδων, καὶ διὰ ἑπομένως αὗται ἀντιστοιχοῦσι πράγματι πρὸς τὰς πολικαὶς χώρας τοῦ ἡμετέρου πλανήτου. Διὰ τῆς ἀνακαλύψεως ταύτης ἐγένετο γιγαντιαῖον βῆμα πρὸς τὰ πρόσω πὲ τῇ ἔξερευνήσει τοῦ Ἀρεως, διότι ἀπεδείχθη διὰ ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ τούτου σώματος ἐπικρατοῦσι καταστάσεις ἐκπληκτικῶς ὅμοιαι πρὸς τὰς ἐπὶ τῆς ἡμετέρας γῆς.

Ἄσυγκρίτως σπουδαιύτεραι γῆσαν αἱ ὑπὸ τοῦ διασήμου ἀστρονόμου Mädler γενέμεναι ἔρευναι καὶ ἀνακαλύψεις περὶ τὴν τρίτην δεκαετηρίδα τοῦ ἡμετέρου αἰώνος. Οἱ ἀνὴρ οὗτος κατώρθωσε πρῶτος νὰ γράψῃ διὸν οἶνον τε ἀκριβεστάτους πίνακας, ἀναλόγους πρὸς τοὺς γεωγραφικούς, καὶ παριστῶντας τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ πλανήτου Ἀρεως, συμφώνως πρὸς πάσας τὰς μέχρις ἔκεινου τοῦ χρόνου γενομένας περὶ τοῦ σχήματος καὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ πλανήτου τούτου ἔρευνας καὶ ἀνακαλύψεις. Πρὸς τούτους παρετήρησεν διὰ Mädler, διὰ αἱ πρότερον ὁμοίεσσι λευκαὶ κηλίδες παρὰ τοὺς πόλους τοῦ Ἀρεως κατὰ μὲν τὸ ἐκεῖ θέρος σμικρύνονται κατὰ δὲ τὸν ἐκεῖ χειμῶνα αὔξανονται τὴν ἔκτασιν, τοῦθι διὰ τὸν ἐπειρηνικὸν πόλον πάντοτε παρὰ τὸν πόλον ἔκεινον, διότις ἐστραμμένος ἦν πρὸς τὸν ἥλιον ἔχει θέρος, πήγυνται δὲ τὰ δύτατα εἰς τὸν ἀπὸ τοῦ ἥλιου ἀπεστραμμένον πόλον, τὸν διατελοῦντα ἐν χειμῶνι. Πάσας τὰς ἄλλας κηλίδας, τὰς ὁποίας παρετήρησεν ὁ ἐν λόγῳ ἀστρονόμος, ἀνεγνώρισεν ὡς μονίμους καὶ σταθεράς, καὶ ἐπομένως παρεδέχθη ἀυτάς ὡς ἀμετάβλητα μέρη τῆς ἐπιφανείας τοῦ Ἀρεως, μηδόλως ἐπηρεαζόμενα ὑπὸ τῆς ἐπαλλαγῆς τῶν ἐκεῖ ὠρῶν τοῦ ἔτους. Ἐκτὸς τούτου ὅμως παρετήρησεν διὰ Mädler καὶ ἐπαισθητάς τινας μεταβολὰς (συμπυκνώσεις) τῆς ἀτμοσφαίρας τοῦ Ἀρεως, τὰς ὁποίας ἀτμοσφαιρικὰς μεταβολὰς θεωρεῖ ὡς αἴτια τοῦ φαινομένου, καθὼς διὰ μέρη τινὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ Ἀρεως φαίνονται πάντοτε ὡχρότερα μὲν καὶ ἀμυδρότερα εἰς τὰς χώρας ἔνθα ἐπικρατεῖ χειμῶν ἐπὶ τοῦ Ἀρεως, καθαρώτερα δὲ καὶ λαμπρότερα εἰς τὰς ἐν θέρει διατελοῦσας χώρας.

Ἐνταῦθα περατοῦνται διὰ πρώτη περίοδος τῶν ἐπὶ τοῦ Ἀρεως ἔρευνῶν καὶ ἀνακαλύψεων, διότι ἔκτοτε οὐδὲν σπουδαιότερον παρετηρήθη ἐπὶ τοῦ πλανήτου τούτου, μέχρι τοῦ ἔτους 1877. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο διὰ Ἀρης παρουσιάσθη ἐν εὐνοϊκωτάτῃ διὰ τοὺς ἀστρονόμους θέσει, ἐντεῦθεν δὲ ἡρξατο διὰ περίοδος τῆς ἔξερευνήσεως τοῦ Ἀρεως, ἣντις ἀποκαλύπτει ἡμῖν δῆμηράι παρατηρήσασι καταπληκτικῶτερα θαύματα τῆς φύσεως τῆς ἔξωτερην ἀντοῦ ἐπιφανείας καὶ προσελκύει ἔκτοτε διλονέν συντονώτερον τὴν προσοχὴν ἡμῶν διὰ νέων ἀείποτε θαυμασιωτέρων ἀνακαλύψεων.

Τὸ πρῶτον σπουδαῖον ἀποτέλεσμα τῶν παρατηρήσεων τοῦ Ἀρεως ἐν ἔτει 1877 ἦτο διὰ ἀνακαλύψεως δύο δορυφόρων τοῦ πλανήτου τούτου, διὰ γενομένης ὑπὸ τοῦ ὁντοῦ ὀρμαστικτῶν Ἀμερικανοῦ ἀστρονόμου Asaph Hall. Αἱ σελήναι αὗται τοῦ Ἀρεως εἰναι μικρότεραι τῆς ἡμετέρας σελήνης. Ἔνεκα τῆς μικρότητος καὶ τῆς σχετικῶς μεγάλης ἀφ' ἡμῶν ἀποστάσεως τῶν δορυφόρων τούτων τοῦ Ἀρεως αἱ μετρήσεις αὐτῶν εἰναι δύσκολοι καὶ διάφοροι κατὰ τοὺς διαφόρους ἀστρονόμους, οὐχ ἡττον ὅμως παραδέχονται οὕτοι, διὰ διὰπατάτη σελήνη τοῦ Ἀρεως, διὰ ὀρμαστικτῶν „Δεῖμος“ ἔχει διάμετρον 75 χιλιομέτρων, ἀπόστασιν δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀρεως 23,420 χιλιόμετρα. Ἐτὶ μικρότερα εἰναι διὰ ἔσωτέρα σελήνη διὰ ὀρμαστικτῶν „Φόβος“, τῆς ὀρμαστικτῶν διάμετρος εἰναι μόλις 15 χιλιομέτρων, διὰ ἀπόστασις ἀπὸ τοῦ κυρίου πλανήτου μόνον 9370 χιλιόμετρα. Κατὰ ταῦτα διὰ „Δεῖμος“ φαίνεται εἰς τοὺς κατοίκους

τοῦ Ἀρεως διὰ μικρότερος, διὰ „Φόβος“ τρίς μικρότερος ἢ ἡμῖν ἡ σελήνη τῆς γῆς. Τὸ παραδοξότατον ὅμως φαινόμενον διότε παρουσιάζουσιν αἱ σελήναι αὗται τοῦ Ἀρεως εἰναι διὰ χρόνος τῆς κυκλικῆς αὐτῶν περιστροφῆς περὶ τὸν Ἀρην. Ἐνῷ δηλαδὴ διὰ πατατάτη σελήνη περιστρέφεται ἀπαξ περὶ τὸν πλανήτην ἐν διαστήματι 30 ὥρῶν καὶ 18 πρωτολέπτων, τοῦτο διὰ τοῦ βραδύτερον ἡ διὰ διὰπατάτη στρέφεται περὶ τὸν ἔξοντα του, καὶ ἐπομένως οἱ κάτοικοι τοῦ Ἀρεως βλέπουσι τὴν σελήνην ταύτην ἐπὶ 2/5 ἡμέρας ἀδιακόπως εἰς τὸν οὐρανόν, διὰ ἔσωτέρα σελήνη ἐκτελεῖ τὴν περὶ τὸν πλανήτην περιστροφήν τῆς ἐντὸς 7 ὥρῶν καὶ 39 λεπτῶν, οὕτως ὡστε ἀνατέλλει καὶ δύει διὰ τῆς ἡμέρας διὰ τοὺς κατοίκους τοῦ Ἀρεως, τὸ δὲ παραδοξότερον, κινεῖται κατὰ διάποτον πορὰν πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ.

Ἐτὶ παραδοξότεραι καὶ πολλῷ μᾶλλον ἐνδιαφέρουσαι εἰναι αἱ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Σκιαπαρέλλη ἐν Μεδιολάνοις γενέμεναι ἀνακαλύψεις ἐπὶ τοῦ Ἀρεως ἐν ἔτει 1877, διὰ διὰπατάτη στρέφεται παρουσιάσθη πάλιν ἐν εὐνοϊκωτάτῃ διὰ τοὺς ἀστρονόμους θέσει ἐν τῷ οὐρανῷ. Κατόπιν ἐμβριθεστάτων παρατηρήσεων ἔγραψε πλήρη καὶ ἀκριβεστάτον χάρτην τῆς ἐπιφανείας τοῦ Ἀρεως, βασιζόμενον ἐπὶ ἀκριβεστάτων καταμετρήσεων. Αἱ παρατηρήσωμεν ἡδη τὸν χάρτην τοῦτον. Περὶ τὰς χώρας τοῦ Ισημερινοῦ τοῦ Ἀρεως βλέπομεν ἡπειρους, χωρίζομένας διὰ πολλῶν διωρύγων εἰς πολυαριθμούς νήσους. Αἱ διώρυγες αὗται εἰναι διὰ παραδοξον καὶ θαυμάσιον. Οὐδαμοῦ διάπομεν συνεχεῖς ἔκτασεις ζηρᾶς, ὡς ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ πανταχοῦ διὰ χώρας διατέμνεται ὑπὸ τῶν αὐλάκων τούτων, οἵτινες κατὰ μέσον ὅρον ἔχουσι πλάτος 100 χιλιομέτρων καὶ κατὰ τὸ πλάτος αὐτῶν δύνανται γὰρ παραβληθῶσι πρὸς τὸ πορθμὸν τῆς Μαλάκης καὶ τὸν κόλπον τῆς Καλιφορνίας. Τὸ δὲ παραδοξότατον εἰναι διὰ αἱ αὐλάκες αὗται ἔκτεινονται εἰς ἀπεράντους ἔκτασεις ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον κατὰ διάποτάς γραμμάς, ὡς ἀν εἰ εἰχον χαραχθῆ διὰ χάρακος. Χῶραι τινες τῆς ἐπιφανείας τοῦ Ἀρεως ἔχουσι μεσάζον τι χρῶμα μεταξύ τοῦ ἐρυθροκιτρίνου τῆς ζηρᾶς καὶ τοῦ σκοτεινοτέρου τῆς θαλάσσης, θεωροῦνται δὲ ὑπὸ τῶν ἀστρονόμων ὡς ἐπίπεδοι ἔκτασεις ἀβάθμοις θαλάσσης. Ἐν γένει δὲ ἔχομεν λόγους νὰ πιστεύσωμεν, διὰ διὰ τὴν ἔτη τοῦ Ἀρεως στερεῖται τοιούτων προεξοχῶν, οἵτι εἰναι τὰ δρη τῶν ἡμετέρων ἡπειρων.

Τὸ παραδοξότατον καὶ μάλιστα δυσεξήγητον πάντων τῶν φαινομένων τούτων εἰναι βεβαίως αἱ ἀναριθμητοι διώρυγες εἴτε αὐλάκες, αἵτινες ἔχουσι τοσοῦτον θαυμασίων κανονικὸν τὸ σχῆμα καὶ ἔκτεινονται κατὰ τὴν αὐτὴν σχεδὸν διεύθυνσιν ἀνὰ τὴν ἐπιφανείαν τοῦ Ἀρεως. Ἀλλὰ τὸ φαινόμενον τοῦτο καθίσταται ἔτι θαυμασιώτερον, διὰ νεωτέρας τινὸς καταπληκτικῶν ἀνακαλύψεως, γενομένης ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀστρονόμου ἐν ἔτει 1881 μέχρι 1882, διὰ καὶ πάλιν διὰ τὸν οὐρανῷ θέσις τοῦ Ἀρεως ἦτο λίαν εὐνοϊκή πρὸς ἀστρονομικὰς ἔρευνας. Οἱ Σκιαπαρέλλης δηλαδὴ ἔβλεπε τώρα πλείστας τῶν διωρύγων ἐκείνων διπλάς, τοῦτο διότιν, πλησίον ἔκαστης ὡς ἀπλῆς πρότερον δρωμένης διώρυγος, εἰς ἀπόστασιν καματινομένην μεταξύ 350 καὶ 700 χιλιομέτρων, ἀνεκάλυψεν ἐτέραν διοίαν διωρύγα ἐκτεινομένην μετὰ τῆς πρώτης ἐν τῇ αὐτῇ πάντοτε ἀποστάσει ἀκριβῶς παραλλήλως, οὕτως ὡστε τὸ δίλον διὰ τοῦ τηλεσκοπίου δρώμενον φαίνεται ὡς διὰ τοῦ χάρακος γραφεῖσα διπλῆ γραμμή. Προσέτι δὲ παρετηρήθη διὰ εἰς τὰ αὐτὰ ἀκριβῶς μέρη ἔνθα διὰ πρώτη γραμμὴ μεταβάλλεται, εὐρύνομένη διὰ στενουμένη διὰ καμπτομένη, διοίας συμμεταβάλλεται καὶ διὰ τεράγγια γραμμή.

Αείποτε πλείσμενες τῶν πρότερον ἀπλῶν φαινομένων διωρύγων ἀναγνωρίζονται ἡδη ὡς διπλαῖ διώρυγες, ἐκ τῶν ὅποιων πολλαῖ εἰς διαφόρους γωνίας διασταύροῦνται μετ' ἄλλήλων, οὕτως ὡςτε ὀλόκληρος ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Ἀρεως φαίνεται κεκαλυμμένη ὥσει ὑπὸ δικτύου σκοτεινῶν γραμμῶν, τῶν ὅποιων ἡ αἰνιγματωδῆς γεωγραφικὴ ἀκρίβεια καὶ κανονικότης ἐκπλήττει ἡμᾶς εἰς τὸν ὅπατον βαθμόν. Ἡ ἀνακάλυψις αὐτῇ τῶν διπλῶν διωρύγων ἐφάνη κατ' ἀρχὰς τοσοῦτον παράδοξος, ὡςτε καὶ αὐτοὶ οἱ ἀστρονόμοι τότε μόλις ἐπίστευσαν εἰς τοὺς λόγους τοῦ ἐκ Μεδιόλανων συναδέλφου τῶν, ὅτε εἶδον τὴν ἀνακάλυψιν του ταύτην ἐπιβεβαιουμένην καὶ ὑπὸ ἄλλων ἔρευνητῶν καὶ ἴδιᾳ ἐπὶ τοῦ ἐν Νικαίᾳ ἀστεροσκοπείου ἦτει 1886.

Μετὰ τὰς καταπληκτικωτάτας ταύτας ἀνακαλύψεις πάντες οἱ ἀστρονόμοι ἔστρεψαν ὅλην αὐτῶν τὴν προσοχὴν πρὸς τὸν πλανήτην Ἀρην, καὶ τοιουτοτρόπως τὸ ἔτος 1888 ἐφερενάν πάλιν, εἰ δυνατὸν ἔτι αἰνιγματωδέστερα πράγματα εἰς φῶς. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν διὰ τοῦ πολλῷ ἰσχυροτέρου τηλεσκοπίου, ὅπερ δὲ Σκιαπαρέλλης μετεχειρίσθη κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος, ὡφθησαν αὖθις πολλαῖ διώρυγες διπλαῖ, αἵτινες πρότερον ἐφαίνοντο ἀπλαῖ. Πλὴν τούτου ὅμως δὲ σφρὸς Ἰταλὸς παρετήρησε καὶ τινα παραδεξότατα τρίγωνα μὲν μελανὰς γραμμάς, πολλαῖ τῶν ὅποιων ἐφαίνοντο ὡσαύτως διπλαῖ. Εἰς τὰς κορυφὰς δὲ τῶν τριγώνων τούτων ὡφθησαν στρογγύλαι σκοτειναὶ κηλίδες, αἵτινες ὡσαύτως εἰς τὰς διπλᾶς διώρυγας ἐφαίνοντο διπλαῖ. Τὰ αἰνιγματωδη ταῦτα φαινόμενα καθιστῶσιν ἔτι μᾶλλον ἀνεξηγήτους τὰς μυστηριώδεις διπλᾶς διώρυγας. Συγχρόνως ἀνεκαλύφθη ἐπὶ τῆς λευκῆς κηλίδος τοῦ βορείου πόλου λεπτή τις καὶ μέλαινα γραμμὴ, ἡτις κατὰ παράδοξον καὶ ὄλως ἀνεξήγητον τρόπον φαίνεται παριστῶσα θαλασσίαν διώρυγα διατέμουσαν τεραστίας ἐκτάσεις χιόνων καὶ πάγων. Βραδύτερον ἀνεκαλύφθη ἀπὸ τοῦ ἐν Νικαίᾳ ἀστεροσκοπείου καὶ ἐτέρα τις ὁμοία γραμμὴ ἐπὶ τῶν πολικῶν τούτων χωρῶν. Πρὸς τούτοις παρετηρήθη κατὰ τὸ αὐτὸν ἔτος, διτὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ Ἀρεως ἐλάμβανον χώραν διηνεκῶς μεγάλαι καὶ καταπληκτικαὶ μεταβολαῖ. Οὗτως λ. χ. κατὰ μάσιον τοῦ 1888 εἶδεν δὲ Σκιαπαρέλλης μετὰ πολλῶν ἄλλων ἀστρονόμων διτὶ μία διόλκηρος χώρα παρὰ τῷ ἰσημερινῷ τοῦ Ἀρεως, ὀνομαζόμενη ἐπὶ τῶν ἀρεογραφικῶν πινάκων Λιβύα, εἰχεν ἀφοισθῆ ἐντελῶς, οὕτως ὡςτε ἡναγκασμῆσαν νὰ παραδεχθῶσιν διτὶ ἡ χώρα αὐτῇ εἴχε καταπλημμυρισθῆ ὑπὸ τῶν περιβαλλουσῶν αὐτὴν θαλασσῶν. Τὸ αὐτὸν δὲ φαινόμενον ἐν τῇ αὐτῇ χώρᾳ, ἀλλ' ἐπὶ μικροτέρων διαστάσεων, εἰχεν ἡδη παρατηρήση δὲ Σκιαπαρέλλης καὶ πρότερον, ἐν ἔτει 1879. Κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1888 ἡ ἀφανισμέσσα χώρα ἐγένετο αὖθις εἰς τὰ ὅμματα τῶν παρατηρητῶν φαινερὰ μετὰ τοῦ χαρακτηρίζοντος αὐτὴν ὑπερύθρου χρώματος. Περὶ τὰ τέλη μαίου παρετηρήθη ἔτερον φαινόμενον ὁμοίας φύσεως. Ἐν τινὶ δηλαδὴ θαλάσσῃ παρὰ τῷ ἰσημερινῷ τοῦ Ἀρεως, φερούσῃ τὸ δόνομα Μεγάλη Σύρτις, ἀνέκουφεν αἴφνης μικρὰ φωτεινὴ νῆσος, ἡτις μετὰ ταῦτα ἐγένετο πάλιν σφαντος. Τῇ 18. καὶ 19. Ιουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους παρετηρήθη ἀπὸ τοῦ ἐν Νικαίᾳ ἀστεροσκοπείου μεγάλη χώρα τοῦ Ἀρεως ἐν βραχεῖ χρόνῳ καλυφεῖσα ὑπὸ ὑπερύθρου ὁμίχλης, ἡτις ἐξηπλώθη εἰς μαίρας ἀποστάσεις μέχρι τῶν περιζητῶν διωρύγων, ἐνῷ ἡ λοιπὴ τοῦ Ἀρεως ἐπιφάνεια διετέλει ἐν ὅλῃ αὐτῇ τῇ συνήθει λαμπρότητι. Βραδύτερον ἡ φαινόμενη αὐτῇ ὁμίχλη διεσκεδάσθη, ἡ δὲ ὑπὸ αὐτῇ πρότερον κεκαλυμμένη χώρα ἐγένετο αὖθις εὐκρινῶς ὄρατη. Τοιουτρόπως παρετηρήθησαν, ίδιᾳ παρὰ τῇ βορείω παγωμένη χώρα,

καὶ ἄλλαι τοσοῦτον ταχεῖαι καὶ ἀπότομοι μεταβολαῖ, ὡςτε συνέτελοῦντο πολλάκις ἐντὸς 24 ὥρων, εἰς ἄλλα δὲ μέρη τῆς ἐπιφανείας τοῦ Ἀρεως ἐλάμβανον χώραν ἔτι μείζονες ἀναστατώσεις, ταχύταται, ἐξεισσόμεναι αὐτόχρημα πρὸ τῶν δημάτων τῶν ἐκπλήκτων παρατηρητῶν.

Πάντα ταῦτα τὰ διὰ πλείστων, ἀσφαλεστάτων καὶ πρὸς ἄλλήλας συμφωνούτων παρατηρήσεων ἐπικυρούμενα καὶ ἐπιβεβαίουμενα γεγονότα διεγείρουσι μὲν τὸν θαυμασμὸν τὴν ἐκπληγὴν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον ἡμῶν εἰς τὸν ὅπατον βαθμόν, ἀλλὰ δυστυχῶς παρέχουσιν ἡμῖν ἐλαχίστην μέχρι τοῦδε ἱκανοπόντισιν, διότι οὐδεμιᾶς ἔτυχον εἰσέτι πιθανῆς ἐξηγήσεως. Τούναντίον δὲ μάλιστα ἀναγκαζόμεθα νὰ ὅμοιαγήσωμεν ὅτι μέχρι τοῦ παρόντος τὸ πλήθιος τοῦτο τῶν νεωτάτων καὶ θαυμαστῶν ἐπὶ τοῦ Ἀρεως ἀνακαλύψεων ἐσκότισε μᾶλλον ἡ διεφωτίσει τὰς περὶ τοῦ πλανήτου τούτου καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἐπικρατουσῶν φυσικῶν καταστάσεων ἰδέας ἡμῶν. Εἰς μάτην ζητοῦμεν ἐν τῇ φύσει νὰ εὑρωμεν φαινόμενον ἀναλογοῦν ἡ συγγενεῦν δῆπος τὰς ἐπὶ τοῦ Ἀρεως αἰνιγματωδεις διώρυγας. Οὐδὲν παρόμοιον εὑρίσκομεν ἐπὶ τῆς γῆς, οὐδὲν παρεμφερὲς ἀνακαλύπτομεν ἐπὶ τῶν ἄλλων μεγάλων πλανητῶν τοῦ ἡμετέρου πλανητικοῦ συστήματος, λόγου χάριν ἐπὶ τοῦ Διὸς ἢ ἐπὶ τοῦ Κρόνου, οἵτινες διὰ τῶν ἰσχυροτάτων καὶ τελειωτάτων τηλεσκοπίων τῶν ἡμετέρων χρόνων δρῶνται μετὰ πλείστης εὐκρινείας καὶ καθαρότητος.

Άλλὰ τὸ ἀνεξήγητον, τὸ ἀκατάληπτον τοῦ παραδόξου τούτου θαύματος τῶν διωρύγων εἴνε, ὡς προείπομεν, πρὸ πάντων ἡ ἐκτακτος κανονικότης καὶ συμμετρία τοῦ σχήματος αὐτῶν, ἡ γεωμετρικὴ ἀκρίβεια, μεδ' ἡς διατέμουσι κατ' εἰδυτούτην γραμμὴν τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Ἀρεως ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον, αἱ δὲ διπλαῖ φέρονται ἀκρίβως παράλληλοι καὶ καθ' ὄλα αὐτῶν τὰ μέρη ὁμοιόταται πρὸς ἄλλήλας. Ἡ ὑπὸ τινῶν ἀστρονόμων ἐξενεχμεῖσα εἰκασία, διτὶ ὁ πλανήτης Ἀρης κατοικεῖται ίσως ὑπὸ ἐμψύχων ὄντων μεγάλως ὑπερτερούντων τοὺς κατοίκους τῆς γῆς κατὰ τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν, καίπερ ἄλλως πιθανωτάτη οὖσα, οὐδαμῶς ὅμως συντελεῖ πρὸς πειστικὴν καὶ πληρέστατα ἡμᾶς ἵκανοποιοῦσαν ἐξηγησιν τοῦ παραδόξου τῶν διωρύγων φαινομένου. Καίτοι ἡ προφανῆς ὁμοιότης τῆς φύσεως τοῦ Ἀρεως πρὸς τὴν τοῦ ἡμετέρου πλανήτου καθιστᾷ πιθανωτάτην τὴν παραδοχὴν τῆς ὑπάρχεως ἐμψύχων ὄντων ἐπὶ τοῦ Ἀρεως, οὐχ ἡτον ὅμως ἀδυνατοῦμεν νὰ φαντασθῶμεν τὰ ἐπὶ τοῦ πλανήτου ἐκείνου αἰνιγματώδη σχήματα ὡς γιγαντιαῖα ἔργα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ τῆς μηχανικῆς, ὡς τεράστια ἔργα τῆς τέχνης, διότι αἱ διαστάσεις αὐτῶν εἴναι τοσοῦτον ὑπερφυΐς καὶ τὸ μέγεθος αὐτῶν ἐν τῇ πραγματικότητι τοσοῦτον ἐξαίσιον, ὡςτε καὶ τὰ μέγιστα τεχνητὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου πλανήτου παραβαλλόμενα πρὸς ἐκεῖνα ἀφανίζονται. Ἀφ' ἔτερου ὅμως ἀδυνατοῦμεν ἔτι μᾶλλον νὰ ἐξηγήσωμεν, ἔστω καὶ κατὰ προσέγγισιν, τὰ αἰνιγματώδη ἐκείνα σχήματα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ Ἀρεως διὰ τῆς ἐνεργείας φυσικῶν δυνάμεων ὅμοιων ταῖς ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου πλανήτου ἐνεργούσαις.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καθίσταται εὐνόητος ὁ θερμότατος ζῆλος, μεδ' οὐ οἱ ἀστρονόμοι ἀσχολοῦνται περὶ τὴν λύσιν τῶν αἰνιγμάτων τούτων, δικαιοιογεῖται δὲ καὶ τὸ ὑψιστὸν ἐνδιαφέρον, μεδ' οὐ παρακολουθοῦσι τὰς ἔργασίας ταύτας πάντες οἱ φίλοι καὶ οἱ θαυμασταὶ τῶν μυστηρίων τοῦ ἀστερόντος οὐρανοῦ. Μέχρι τοῦδε ἐγένετο πολλαῖ καὶ ποικίλαι ἀπόπειραι ἐξηγήσεως, μᾶλλον ἡ τέτον πιθανά. Μίαν τῶν ἐξηγήσεων τούτων, τὴν ἀπλουστάτην καὶ συγχρόνως νεωτάτην, γενομένην ὑπὸ τοῦ Patridge ἐν Αυστρίᾳ, ἀναφέρομεν ἐν-

TA NEOTTIA.

Εικόνα μπά J. R. Wehle.

ταῦθα χάριν περιεργείας. Ο Patridge ἀναχωρεῖ ἀπὸ τοῦ ἀνωτέρω ὑποδειγμέντος γεγονότος, ὃι ἡ ἔηρα τοῦ Ἀρεως δὲν ἔχει μεγάλας προεξοχάς, ὅπως ἡ γῆ τὰ δρη, ἀλλὰ συσταται ἐκ μεγάλων, ἐκτεταμένων πεδιάδων, αἵτινες εὑρίσκονται εἰς μικρὸν σχετικῶς ὄφος ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῶν θαλασσῶν τοῦ Ἀρεως. Ἐνεκα τούτου αἱ χθαμαλαὶ αὖται ἥπειροι ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καλύπτονται μέχρι μεγάλων ἐκτάσεων ὑπὸ τῶν περιοδικῶς πλημμυρούντων θαλασσών ὑδάτων, οὕτως ὥστε οἱ κάτοικοι μόνον εἰς ὀλίγους ὑψηλοτέρους τόπους δύνανται νὰ σωθῶσιν ἀπὸ τῶν ἀληθῶν τούτων κατακλυσμῶν. Αἱ περιοδικῶς ἐπαναλαμβανόμεναι αὖται καταστροφαὶ ἡγάγκασαν λίαν ἐνωρίς τοὺς νοήμονας τοῦ Ἀρεως κατοίκους νὰ σκεφθῶσι πρὸς ἐξεύρεσιν ἀσφαλούς καὶ διαφρούς μέσου σωτηρίας. Πρὸς τοῦτο ἴδρυσαν ὑψηλότατα καὶ εὐρύτατα προχώματα, ὅρζαντες βαθυτάτας καὶ εὐρυτάτας αὐλακας καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ἀνασκαφέντα χώματα συσσωρεύσαντες ἐν τῷ μεταξύ χώρῳ. Κατὰ ταῦτα αἱ μυστηριώδεις διπλαῖς διώρυγες εἶναι αἱ ἀμφοτέρων τῶν προχωμάτων τάφροι. Τὰ προχώματα δὲ ταῦτα ἴδρυθησαν μὲ τοσοῦτο τεραστίας διαστάσεις ἀφ' ἐνὸς μὲν πρὸς ἀποτροπὴν τῶν πλημμυρούντων ὑδάτων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅπως κατοικῶνται καὶ καλλιεργῶνται ὑπὸ τῶν κατοίκων. Καὶ αὕτη μὲν εἶναι ἡ ὑπέρθεσις τοῦ Patridge, ἐκ δὲ τῶν Γερμανῶν ἀστρονόμων ἀναφέρομεν ἐνταῦθα μόνον τὸν Δρ. Ἐρμάννον J. Klein ἐν Κολωνίᾳ, ὅστις, μετὰ μεγάλης ἐννοεῖται ἐπιφυλακτικό-

τητος, ἐπειράμην νὰ ἔξηγήσῃ τὰ ἐπὶ τοῦ Ἀρεως μυστηριώδη φαινόμενα, ὑποδεικνύων τὴν ὄρμοιότητα, ἣν παρουσιάζουσιν αἱ ἐπὶ τῆς σελήνης ἐν πλήρει φωτισμῷ ὄρώμεναι διὰ τοῦ τηλεσκοπίου στεναὶ γραμμαὶ πρὸς τὰς διώρυγας τοῦ Ἀρεως. Αἱ στεναὶ καὶ, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς τοῦ Ἀρεως, φωτειναὶ αὖται γραμμαὶ τῆς ἡμετέρας σελήνης, αἵτινες ὠσαύτως διασταυροῦνται μετ' ἀλλήλων καὶ πολλάκις φαίνονται διπλαῖς, θεωροῦνται ὑπὸ τῶν ἀστρονόμων ὡς προελμούσαι ἐξ ἀρχαιοτάτων ἡφαιστειωδῶν ἐκρήξεων, διαρραγείσης κατ' ἀρχὰς τῆς ἐπιφανείας τῆς σελήνης, εἴται δὲ ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτῆς ἐκρευσαύσης διιχυγοῦς (ἡφαιστειωδούς) μάζης, πίηρωσάσης τὰς ρωγμάς καὶ καταλιπούσης τὰς φωτεινὰς ἐκείνας ταῖναις. — Ἄν αἱ σκιεραὶ τοῦ Ἀρεως γραμμαὶ ἔχωσιν ὅμοιαν τὴν καταγωγὴν, τοῦθ' ὅπερ ἀλλως εἰνε λίαν ἀπίδικον, πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ πλανήτης Ἀρης εὑρίσκεται ἡδη εἰς τὸ στάδιον ἐκεῖνο τῆς ἀναπτύξεως του, ὅπερ ἡ ἡμετέρα σελήνη διήνυσεν ἡδη πρὸ μακροτάτων χρονικῶν διαστημάτων.

Ἄλλα μεθ' ὅλας τὰς ἀκαμάτους προσπαθείας τῶν ἀστρονόμων πρὸς ἐξήγησιν τῶν θαυμασίων τοῦ Ἀρεως, οὐδεμίᾳ μέχρι τοῦ νῦν εὑρέθη ἱκανὴ ἐξήγησις, ὅπως ἱκανοποιήσῃ ἡμᾶς πληρέστατα. Οὕτως ὥστε, ἐπὶ τοῦ παρόντος τούλαχιστον, οὐδὲν ἄλλο ὑπολείπεται ἡμῖν η νὰ ἐρωτῶμεν μετὰ τοῦ Σκικπαρέλλη ἀπόρουντες καὶ θαυμάζοντες: „Τί ἀρά γε σημαίνουσι τὰ μυστήρια ταῦτα!“

(Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ.)

Η ΕΡΓΑΣΙΑ.

Διὰ τῆς ἐργασίας πρὸ πάντων μορφοῦται ὁ ἡθικὸς χαρακτήρ. Ἡ ἐργασία γεννᾷ τὴν πειθαρχίαν, τὸ ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν κράτος, καὶ τὴν καρτερίαν. Παρέχει εἰς τὸν ἀνθρώπον τὴν δεξιότητα ἐν τῷ ἐπαγγέλματι αὐτοῦ, τὴν διὰ τὸν βίον ἀπαιτούμενην ἱκανότητα καὶ νοημοσύνην.

Ἡ ἐργασία εἶναι ὁ νόμος τῆς ὑπάρξεως μας, ἡ ἀρχὴ ἡ εἰς τὰ πρόσω ὀθιμοῦσα ἀνθρώπους καὶ ἔθνη. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων εἰσὶν ἡγαγκασμένοι νὰ ἐργάζωνται διὰ τῶν ἰδίων των χειρῶν ὅπως ζῶσι, ἀλλὰ πάντες ἀνεξαιρέτως ὀφείλουσιν ὑπὸ ἀσχολῶνται οὕτως ἡ ἄλλως, ἀν δέλωσι πράγματι ν' ἀπολαύσωσι τῆς ζωῆς.

Ἡ ἐργασία εἶναι ἵσως βάρος καὶ τιμωρία, ἀλλ' εἶναι συγχρόνως καὶ τιμὴ καὶ δόξα: ἀνευ αὐτῆς οὐδὲν δύναται νὰ κατορθωθῇ. Πλάνος, τι μέρα ἐν τῷ ἀνθρώπωπῳ, ἐκ τῆς ἐργασίας προέρχεται, τῆς ἐργασίας δὲ προὶον εἶναι ὁ πολιτισμός. Ἄν κατηργεῖτο ἡ ἐργασία, ἡ φυλὴ τοῦ Ἀδάμου δὲν μέκουπτε παραχρῆμα εἰς ἡθικὸν δάνατον.

Ἡ ἀργία εἶναι κατάρα διὰ τὸν ἀνθρώπον. Ἡ ἀργία διαβιβρώσκει τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων ὡς ἡ σκωρία τὸν σῖδηρον. Ὅτε ὁ Ἀλέξανδρος καθυπέταξε τοὺς Πέρσας καὶ ἐμελέτησε τὰ ἡδη των, παρετήρησεν ὅτι οὐδὲ κατὰ διάνοιαν ἐσκέπτοντο οὗτοι ὅτι ἡ εἰς τὰς ἡδονὰς προσήλωσις ἦτο δουλική, ἡγεμονική δὲ ἡ πλήρης ἐργασίας ζωή.

Ὅτε ὁ αὐτοκράτωρ Σεβήρος ἐξέπνεεν ἐπὶ τῆς ἐπιμανατίου κλίνης του, τὸ τελευταῖον πρὸς τοὺς στρατιώτας του πρόσταγμα ἦτο Laboremus (ἀς ἐργασθῶμεν) μόνον διὰ τῆς συντόνου ἐργασίας οἱ ρωμαῖοι στρατιώται συνεκράτουν τὴν δύναμιν των, καὶ ἐπεξέτεινον τὴν κυριαρχίαν των.

Ο Ηλίνιος περιγράφων τὴν κοινωνικὴν κατάστασιν τῆς Ιταλίας κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους παρίστησι τοὺς θριαμ-

βεύοντας στρατηγοὺς καὶ στρατιώτας ἀσμένως ἀναλαμβάνοντας αὖθις τὸ ἀροτρον. „Κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους αἱ γαῖαι ἐκαλλιεργοῦντο διὰ τῶν χειρῶν τῶν στρατηγῶν τὸ δὲ χῶμα ἦτο μπερήφανον ὀροτριούμενον ὑπὸ δαφνοστεφοῦς ἀρότρου.“ Μόνον ὅτε ἐγένετο χρῆσις δούλων εἰς πάντας τοὺς κλαδούς τῆς βιομηχανίας, ἥρχισεν ἡ ἐργασία νὰ διεωρήται ὡς ἀτιμωτική καὶ δουλική. Εὖθυς δ' ὡς ἡ νωμότης καὶ ἡ πολυτέλεια κατέστησαν οἱ κύριοι χαρακτῆρες τῶν εὐγενεστέρων τάξεων ἐν Πώμῃ, ἡ πτῶσις τῆς Αὐτοκρατορίας κατέστη ἀναπόδραστος.

Ἡ νωμότης εἶναι ἐξευτελιστικὴ διὰ τὰ ἀτομα καὶ τὰ ἔθνη. Ἡ δὲ ἀργία εἶναι ἡ μάστις τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, ἡ μήτηρ πάσης κακίας, ἐν τῶν ἐπτὰ διανασίμων ἀκαρτημάτων. Ἀφ' οὖν νωμότος καὶ ἀργὸς κύρων καθίσταται ψωραλέος, πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ μείνῃ ὑγής ὁ ἀργὸς ἀνθρώπος; Τοῦ πνεύματος ἡ ἀργία εἶναι χιλιάκις χειροτέρα τῆς τοῦ σώματος· εἶναι νόσος, εἶναι πληγή. „Οπως εἰς τελματῶδες ὕδωρ γεννῶνται οἱ σκώληκες καὶ τὰ βδελυρὰ ἔντομα, οὕτω γεννῶνται καὶ πολλαπλασιάζονται αἱ κακαὶ καὶ διεφθαρμέναι σκέψεις ἐν τῷ ἀργῷ ἀνθρώπῳ· ἡ ψυχὴ του εἶναι μεμολυσμένη·

Προσέτι δὲ οἱ διαβιοῦντες ἐν τῇ ἀργίᾳ εἴτε ἀνδρες εἴνε εἴτε γυναικεῖς, οἰαδήποτε καὶ ἀν ἢ ἡ κοινωνικὴ θέσις των, καὶ ἀν εύμοιρῶσι τῶν πάντων, ἐφ' ὅσον μένουσιν ἀργὸι εἴνε ἀδύνατον νὰ εἶνε εὐτυχεῖς. Θ' ἀνιώσι, θὰ εἴνε ἀπογοητεύμενοι ἐκ πάντων.

Ο ἀργὸς δὲν εἶναι καθ' ὅλοκληρίαν ἀργός. Τὸ σώμα αὐτοῦ ἀποφεύγει τὴν ἐργασίαν ἀλλ' ὁ ἐγκέφαλος ἐργάζεται. Φύουνται δ' ἐν αὐτῷ παράβολοι καὶ βδελυραὶ σκέψεις, ὡς ἀκανθικαὶ εἰς ἄγρὸν μὴ ἀροτριωθέντα.